

RIIGIKOHUS

HALDUSKOLLEGIUM

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-17-2718
Otsuse kuupäev	20. november 2019
Kohtukoosseis	Eesistuja Ivo Pilving, liikmed Heiki Loot ja Nele Parrest
Kohtuasi	MTÜ Halulaev kaebus Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti otsuse tühistamiseks ning uue otsuse tegemiseks
Menetlusosalised	Kaebaja MTÜ Halulaev Vastustaja Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet
Vaidlustatud kohtulahend	Tartu Ringkonnakohtu 6. detsembri 2018. a otsus
Menetluse alus Riigikohtus	Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti kassatsioonkaebus
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

- 1. Jätta Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti kassatsioonkaebus rahuldamata.**
- 2. Muuta Tartu Ringkonnakohtu 6. detsembri 2018. a otsuse põhjendusi vastavalt käesoleva otsuse põhjendustele.**
- 3. Jätta kassatsiooniastme menetluskulud poolte endi kanda.**

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA) määras 1. juuli 2016. a otsusega MTÜ-le Halulaev Leader-meetme raames projektitoetuse 31 737 eurot halulaeva tehnosüsteemide ostuks ja paigalduseks. Süsteemide soetamiseks korraldas ühing lihthanke (hange nr 179908). Hanketeate p-s III.2.3 sätestatud kvalifitseerimistingimusega nõudis ühing, et pakkujal peab olema minimaalselt 14-meetrise kogupikkusega puidust ajaloolise purjelaeva või selle replika ehitamise või renoveerimise pädevus ja kogemus. Kirjeldatud tööd pidid olema tehtud mitte varem kui kolm aastat pakkumuse esitamise ajast. Hankedokumentide p 12.2 järgi pidi hankija hindama pakkumusi „lähtuvalt nende maksumusest, hinna ja kvaliteedi suhtest“ ja ta pidi tunnistama edukaks parima hinna ja kvaliteedi suhtega pakkumuse. Parima hinna ja kvaliteedi suhte väljaselgitamiseks pidi hankija vajaduse korral pidama läbirääkimisi pakkujatega. Hankes esitati kaks pakkumust ja ühing sõlmis lepingu OÜ-ga Longboat.

PRIA jättis 18. oktoobri 2017. a otsusega nr 13 6/1205 välja maksmata MTÜ-le Halulaev määratud toetusest 5703 eurot 75 senti ehk 25% abikõlblikest kuludest. Otsuse kohaselt rikkus kaebaja toetatavas tegevuses riigihanke nõudeid. See välistab toetuse väljamaksmise (maaeluministri

23. oktoobri 2015. a määruse nr 11 § 44 lg 1; Euroopa Liidu ühtse põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (ELÜPS) § 75 lg 1). Taotleja koostatud hanketeatest ega hankedokumentidest ei nähtu pakkumuse hindamise kriteeriume ega nende osakaalusid (riigihangete seaduse 31. augustini 2017 kehtinud redaktsiooni (RHS v.r) § 3 ning § 50 lg-te 1 ja 2 rikkumine). Taotleja sätestas ebaproportsionaalsed kvalifitseerimistingimused. Tingimus on vajalik, kui pakkuja võimet lepingut täita ei ole võimalik sama veenvalt tõendada kergema tingimuse abil. Rahandusministeeriumi tõlgenduse kohaselt ei ole asjade tarnimise ja paigaldamise lepingu puhul asjakohane nõuda ehitustööde kogemust. Nõuda oleks saanud konkreetse eripäraga paigalduskohas asjaomase tehnoloogia paigaldamise kogemust (RHS v.r § 3 ja § 39 lg 3 rikkumine).

2. PRIA jättis 10. novembri 2017. a **vaideotsusega** kaebaja vaide rahuldamata.

3. MTÜ Halulaev esitas Tartu Halduskohtule **kaebuse** PRIA 18. oktoobri 2017. a otsuse tühistamiseks ja PRIA kohustamiseks tegema uut otsust. Kaebaja leidis, et PRIA tegi oma otsuse hilinemisega ning rikkus õiguspärast ootust. Väidetavad toetuse maksmisest keeldumise alused olid PRIA-le teada hiljemalt 31. juulil 2017, kui kaebaja esitas vastuse PRIA järelepärimisele. Toetuse vähendamine 25% võrra hankedokumentide kohta tehtud etteheite tõttu ei ole proportsionaalne. Kaebaja ei ole hankija ning tema suhtes ei kohaldu riigihangete seadus. Samas on ta täitnud riigihanke tingimused.

4. Tartu Halduskohus jättis 2. märtsi 2018. a **otsusega** kaebuse rahuldamata. Otsuse kohaselt oli kaebaja hankija (RHS v.r § 10 lg 1 p 6 ja lg 2). Tehnilise ja kutsealase pädevusena sätestatud hanketingimus varasema ehitustööde tegemise kogemuse kohta ei ole kohane, vajalik ega seotud hankelepingu esemega. Hankija ei tohi sisustada hindamiskriteeriume alles pakkumuse hindamisel. Projektitoetuse maksmisest keeldumise otsus tehakse 25 tööpäeva jooksul keeldumise aluseks olevast asjaolust teada saamisest arvates (ELÜPS § 81 lg 3). Kuivõrd PRIA sai keeldumise aluseks olevatest asjaoludest teada 13. septembril 2017, on PRIA otsus tähtaegne.

5. MTÜ Halulaev palus **apellatsioonkaebuses** halduskohtu otsuse tühistada ja kaebuse rahuldada.

6. Tartu Ringkonnakohus rahuldab 6. detsembri 2018. a **otsusega** appellatsioonkaebuse. Ringkonnakohus tühistas halduskohtu ning PRIA otsused ja kohustas PRIA-t otsustama uuesti toetuse väljamaksmine. Samuti mõistis ringkonnakohus vastustajalt kaebaja kasuks välja menetluskulu 1201 eurot. Kohtuotsuse põhjendused olid järgmised.

a) Põhikirja kohaselt tegutseb kaebaja avalikes huvides (RHS v.r § 10 lg 2). On ilmne, et Hiiumaa ajaloolise purjelaevanduse ja kalanduse taaselustamine ning sellekohase kultuuripärandi jäädvustamine, tutvustamine ja säästva kasutamise korraldamine ning vajaduse korral ka muude ajaloo-, teadus- ja kultuurivaldkondade uurimine on suunatud üldisema iseloomuga huvi järgimisele ega seondu vahetult üksikisikute erahuviga. Kaebajat rahastatakse põhiliselt avalikest vahenditest. Nii 2015. kui ka 2016. aasta tuludest moodustavad annetused ja toetused selge enamuse.

b) Hankija õiguspärast käitumist tuleb toetuse väljamaksmisel kontrollida (ELÜPS § 81 lg 3, maaeluministri 23. oktoobri 2015. a määruse nr 11 § 43 lg 2 p 5, § 44 lg 1).

c) Kaebaja ei ole täielikult järginud riigihangete seadust. Halulaeva tehnosüsteemide soetamiseks ja paigaldamiseks korraldatud hankes ei ole taotletava eesmärgi saavutamiseks vajalik, et pakkujal oleks etteantud suurusega ajaloolise puidust laeva ehitamise kogemus. Pakkujalt võib nõuda tehnosüsteemide tarnimise ja paigaldamise teadmisi, oskusi ja võimekust. Kui hankija soovib hinnata pakkumisi hinna ja kvaliteedi suhte alusel, peab ta määrama hindamise kriteeriumide suhtelise osakaalu hanketeates või hankedokumentides (RHS v.r § 50 lg-d 1–2). Kaebaja seda ei teinud ja piirdus üldsõnalise tingimusega. Objektiiivseid hindamiskriteeriume polnud (RHS v.r § 31 lg 4). Kaebaja ei dokumenteerinud menetlust nõuetekohaselt (RHS v.r §-d 46–50) ega läbipaistvalt (RHS v.r § 3 p 2).

d) ELÜPS § 75 lg 2 rikkumine on toetuse kehtetuks tunnistamise alus sama seaduse § 80 lg 2 p 4 järgi. Otsus tuleb teha 25 tööpäeva jooksul otsuse aluseks olevast asjaolust teadasaamisest arvates (määruse nr 11 § 44 lg 3). Sellise menetlusliku tähtaja möödumine ei too aga kaasa tagasinõude lõppemist. Kaebaja ei ole viidanud viivituse negatiivsetele tagajärgedele. Seetõttu pole tähtis, millal vastustaja sai teada keeldumise aluseks olevast asjaolust.

e) Toetuse välja maksmata jätmine on kaalutusotsus. Arvestada tuleb eeskirjade eiramise olemust ja keerukust ning sellega tekitatud kahju (ELÜPS § 80 lg 2, § 81 lg 3, määruse (EL) nr 1303/2013 art 143 lg 2). Euroopa Komisjoni 19. detsembri 2013. a otsus nr C(2013)9527 ja PRIA peadirektori suunis kaalumist ei takista.

f) Vastustaja ei ole arvesse võtnud kaebaja selgitustes esitatud väiteid ega rikkumiste olemust ning on jätnud hindamata, kas Euroopa Liidu finantshuve on kahjustatud. Hankemenetluses ei esitatud kaebajale taotlusi hanketingimuste täpsustamiseks või selgitamiseks, samuti ei vaidlustatud hankedokumente. Pole andmeid selle kohta, et kvalifitseerimistingimused takistasid tegelikkuses mõnel huvitatud isikul hankes osaleda. Kvalifitseerimistingimused võisid piirata konkurentsi, kuid sellest ei piisa rikkumise mõju ja ulatuse hindamiseks. Vastustaja otsusest ei ilmne, miks ta leidis, et tingimuse eesmärgiks oli võimaldada kindlail pakkujail hankes osaleda. Vastustaja ega teine pakkuja OÜ Mereklubi ei ole seadnud kahtluse alla kaebaja hinnangut laekunud pakkumuste võrreldava kvaliteedi kohta. Ei ole tuvastatav, et kaebaja rikkumine oleks kahjustanud Euroopa Liidu finantshuve. Vastustaja ei ole arvestanud ka sellega, et kaebaja ei ole tavapärane avaliku sektori hankija ja et tal puudub hankemenetluse korraldamise kogemus. Oluliste asjaolude arvestamata jätmine ja tõendamata asjaolude arvestamine võis mõjutada hinnangut kaebaja rikkumistele ja kohaldatud sanktsiooni määra.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

7. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet palub **kassatsioonkaebuses** ringkonnakohtu otsuse tühistada ja jätta jõusse halduskohtu otsuse järgmistel põhjustel.

a) ELÜPS § 78 lg 2 kohaselt vähendatakse toetust riigihangete seaduse rikkumise eest liikmesriigi suhtes kohalduva finantskorrektsiooniga samadel alustel ja ulatuses. Liikmesriigi suhtes kohalduvad finantskorrektsioonid on sätestatud komisjoni otsusega nr C(2013)9527. Vastustaja võttis arvesse rikkumise asjaolud ega ole arvestanud tõendamata asjaolusid. Maatriksi alusel hindepunktide andmine on lihtsasti arusaadav ka taotlejatele. Komisjoni juhendi järgi on puudulike hindamiskriteeriumide määramise ja läbipaistvuse või võrdse kohtlemise nõuete rikkumise korral maksimaalseks finantskorrektsiooniks 25%. PRIA on nii puudulike hindamiskriteeriumide kui ka läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise nõuete rikkumise eest määranud korrektsiooniks 10%. 25% finantskorrektsioon kujunes kõige raskema rikkumise (ebaproportsionaalsete kvalifitseerimistingimuste) tõttu.

b) Vastustaja tõi oma otsuses välja kaebaja seisukohad ja lükkas need oma väidetega ümber. Komisjoni juhendi kohaselt eeldatakse juhendis märgitud riigihangete alaste rikkumiste puhul, et rikkumisest on tekkinud kahju fondidele ja Euroopa Liidu kaubandusele üldiselt (vt ka Euroopa Kohtu seisukohad asjades nr C-281/07: Bayerische Hypotheken- und Vereinsbank ja C-465/10: Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre). Hanketingimused peavad hankedokumentides olema sõnastatud selgelt, täpselt ja ühemõtteliselt (Euroopa Üldkohtu otsus asjas nr T-50/05: Evropaiki Dynamiki vs. komisjon). Ebaproportsionaalsete ja põhjendamatute tingimuste sätestamisel väheneb pakkujate hulk. Vähenemist pole vaja tuvastada. Turul on ilmselgelt suurem hulk tehnosüsteemide paigaldajaid kui pakkujad, kellel on olemas ka 14-meetrise ajaloolise purjelaeva ehitamise kogemus. Üksnes asjaolust, et hanke tingimusi ei vaidlustatud ega palutud täpsustada, ei saa ühelgi juhul tuletada kahju puudumist või rikkumise olulisuse vähenemist. Vaidlustamine on kulukas.

8. MTÜ Halulaev ei nõustu **vastuses** kassatsioonkaebusega. Kaebaja hinnangul on ringkonnakohus ebaõigesti pidanud teda hankijaks, kuid jõudnud õigele järeldusele, et halduskohtu otsus tuleb

tühistada. Fondidele tekitatud kahju ei ole tõendatud. Tegu on vastustaja konstrueeritud teoreetilise rikkumisega. Ühegi isiku huve hange ei riivanud. Hankes registreeritud huvitatud isikud päringuid, teabesoove ega küsimusi ei esitanud ning vaidlustuskomisjoni ega kohtu poole ei pöördunud. Kaebaja ei sätestanud hankes ebaseproportsionaalseid tingimusi. PRIA pole pädev kontrollima riigihangete seaduse rikkumisi.

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

9. Kassatsioonkaebuse rahuldamiseks alust ei ole, kuid muuta tuleb ringkonnakohtu otsuse põhjendusi (halduskohtumenetluse seadustiku § 230 lg 5 p 6).

10. Ehkki vastustaja nõustub ringkonnakohtu seisukohtadega, et kaebaja on hankija ja rikkus hankereegleid, on ka need küsimused praegu kassatsioonimenetluse esemeks, sest kassatsioonkaebuse õiguslikud põhjendused ei sea kassatsioonkaebuse läbivaatamisele piire (kolleegiumi otsus asjas nr 3-3-1-46-13, p 24). Vastustaja taotleb Riigikohtult kaebuse tervikuna rahuldamata jätmist. Seda taotlust pole kassatsioonkaebuse põhjendustest sõltumata võimalik rahuldada, kui kaebaja pole hankija või kui ta pole hankereegleid rikkunud.

I

11. Määruse nr 11 § 33 lg 8 järgi peab projektitoetuse taotleja järgima riigihangete seadust, kui ta on hankija riigihangete seaduse tähenduses. Kohtud ja vastustaja pidasid kaebajat ekslikult hankijaks.

12. RHS v.r § 10 lg 1 p 6 ja lg 2 järgi oli hankija eraõiguslik juriidiline isik, (1) mis on asutatud eesmärgiga täita või mis täidab põhi- või kõrvaltegevusena ülesannet avalikes huvides, mille ei ole tööstuslikku ega ärilist iseloomu, ja (2) mida põhiliselt rahastavad või mille juhtimis-, haldus- või järelevalveorgani liikmetest rohkem kui poole määravad või mille juhtimist muul viisil kontrollivad koos või eraldi sama paragrahvi lõike 1 punktides 1–5 või teised punktis 6 nimetatud isikud või mõne muu Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi vastavad isikud (vrd kehtiva riigihangete seaduse § 5 lg 2 p 5). Selle sättega oli üle võetud direktiivi (EÜ) 2004/17 art 2 lg 1 p „a“ teine lõik ja direktiivi (EÜ) 2004/18 art 1 lg 9 teine lõik, mille järgi oli telliva asutuse üheks tunnuseks see, et isik „on asutatud üldistes huvides“ (ingl *established for the specific purpose of meeting needs in the general interest*, sks *die zu dem besonderen Zweck gegründet wurde, im Allgemeininteresse liegende Aufgaben [...] zu erfüllen*; pr *créé pour satisfaire spécifiquement des besoins d'intérêt général*; vrd direktiivi (EL) 2014/24 art 2 lg 1 lõigu 4 p „a“).

13. RHS v.r § 10 lg 1 p 6 ja lg 2 ning sellega ülevõetavate direktiivide eesmärk on vältida riigihanke reeglitest möödaminekut avalike ülesannete erasektorile delegeerimisega. Nende sätete eesmärk pole laiendada riigihanke reegleid mistahes isikule, kelle tegevuse vastu eksisteerib avalik huvi. Eesmärk pole ka hõlmata riigihangete režiimiga kõiki tegevusi, mida rahastatakse avalikest eelarvetest, sh Euroopa Liidu fondidest (vrd direktiivi 2014/24 põhjendus 4 lõik 2).

RHS v.r § 10 lg 1 p 6 ja lg 2 kohaldamine eeldab seetõttu, et isiku asutamine või tegevus oleks seotud vajadustega, mida riik või kohaliku omavalitsuse üksus on üldistest huvidest tulenevalt otsustanud ise rahuldada või mille üle nad soovivad säilitada valitsevat mõju (vt kolleegiumi otsus asjas nr 3-3-1-57-10, p 11; Euroopa Kohtu otsused asjades nr C-283/00: Komisjon/Hispaania, p-d 80, 85-86; C-393/06: Aigner, p-d 39 ja 40; C-567/15: LitSpecMet, p 35). Teisisõnu, sätte kohaldamine eeldab, et isik täidab avalikku ülesannet (vrd Euroopa Kohtu otsus asjas nr C-300/07: AOK Rheinland/Hamburg, p-d 49 ja 50). Erasikule täidab avalikku ülesannet siis, kui pädev asutus on erasikule õigusakti või lepinguga andnud volituse või pannud kohustuse osutada avalikes huvides sellist teenust, mille toimimise eest vastutab seaduse järgi lõppkokkuvõttes riik või mõni muu avalik-

õiguslik juriidiline isik (kolleegiumi otsus asjas nr 3-3-1-19-14, p 11; Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus nr 4-18-616/54, p 37).

14. RHS v.r § 10 lg 1 p 6 ja lg 2 kohaldamiseks pole piisav pelgalt isiku vabatahtlik soov avalikku huvi edendada või avalik huvi isiku tegevuse vastu (otsus asjas nr 3-3-1-19-14, p 12; Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus nr 1-16-9105/108, p 43). Lisaks käesoleva otsuse p-s 13 viidatud avalik-õigusliku juriidilise isiku lõppvastutusele on RHS v.r § 10 lg 1 p 6 ja lg 2 kohaldamiseks tarvis, et isiku asutamisel või hiljem on õigusakti või lepinguga isikule tekitatud juriidiline kohustus avalikes huvides tegutseda. Senises praktikas on ka rõhutatud, et avalik ülesanne peab olema ette nähtud vahetult seadusega või seaduse alusel või olema tõlgendamise teel õigusnormist tuletatav (Riigikohtu erikogu määrus asjas nr 3-3-4-1-10, p 5; halduskolleegiumi otsus asjas nr 3-3-1-72-11, p 8; kriminaalkolleegiumi otsus asjas nr 3-1-1-98-15, p-d 61 ja 62; otsus nr 1-16-9105/108, p 44).

15. Kaebaja ei ole asutatud eesmärgiga täita põhi- ega kõrvaltegevusena ülesannet avalikes huvides RHS v.r § 10 lg 2 p 1 mõttes. Ka ei ole talle sellist ülesannet antud ega ole ta seda endale hiljem võtnud.

16. Kaebaja tegutseb põhikirja p 1 kohaselt küll avalikes huvides, kuid see toimub vaid kaebaja liikmeskonna vabatahtliku huvitegevusena. Kaebaja põhikirjalised eesmärgid (sh kultuuripärandi jäädvustamine ja tutvustamine, teaduse, kultuuri ja hariduse toetamine jne) seonduvad vähemalt osaliselt riigi ülesandega säilitada eesti kultuuri. Kultuur on samas oluliselt laiem eluvaldkond kui riigi ülesannetega hõlmatud tegevused (vrd spordi kohta kolleegiumi otsus asjas nr 3-3-1-19-06, p 9). Kaebaja tegevus on vabakonna hobitegevus ja sellisena kaitstud põhiseadusliku ühinemisvabadusega (põhiseaduse § 48 lg 1 esimene lause).

Kaebaja õiguslik seisund erineb nt selliste juriidiliste isikute (sh omavalitsusüksuste) asutatud mittetulundusühingu seisundist, mille eesmärk on arendada kohalikku elu, st mille ülesanded on tuletatud selle liikmeks olevate kohaliku omavalitsuse üksuste ülesannetest (vrd kolleegiumi otsus asjas nr 3-3-1-96-16, p 13).

17. Teistsugust hinnangut ei tingi ka vastustaja antavad toetused, sh Leader-projektitoetus. Selle meetme eesmärk ongi mh koostöö vabatahtlike ühendustega (määruse nr 1303/2013 art 35; Eesti maaelu arengukava 2014–2020 p 8.2.15.1). Ainuüksi toetuse maksmine ei muuda vabakonna tegevust avaliku ülesande täitmiseks. Avalikest vahenditest rahastamine on vaid üks kumulatiivne kriteerium hankija määratlemisel (RHS v.r § 10 lg 2 p 2 esimene alternatiiv).

Nõuded investeringu ja tegevuse hinnapakumuse kohta on sätestatud määruse nr 11 §-s 33. Vastustaja otsuses välja toodud tegudega (kvalifitseerimistingimuste kehtestamine ning hindamiskriteeriumide eelnev kindlaks määramata jätmine) ei ole seda sätet rikutud.

II

18. Sõltumata hankija mõiste sisustamisest, leidis vastustaja ekslikult, et kaebaja rikkus riigihangete korraldamise reegleid.

19. Vaidlusaluse hanke kvalifitseerimistingimused ei olnud ebaproportsionaalsed. Kvalifitseerimistingimuse vajalikkuse hindamine on esmajoonel hankija ülesanne. Praegusel juhul ei ole alust pidada varasema laevaehituse või renoveerimise kogemuse nõudmist meelevaldseks. Seadme paigaldamine on osa laevaehituse või renoveerimise protsessist. Pakkuja võis seega ehitamise või renoveerimise kogemust tõendada ka laevaehituse käigus seadmete laevale paigaldamise kogemusega. Hankija võib nõuda, et tarnitavad seadmed ja nende paigaldus sobitaks laitmatult tema spetsiifilise tegevusega. Varasem ehitamis- või renoveerimiskogemus soodustab pakkuja teadmiste ja

oskuste kaudu kvaliteetse lõpptulemuse saavutamist. Hankijatel ei ole kohustust avardada pakkujate ringi teenuse kvaliteedi arvel.

20. Kaebaja ei pidanud praegusel juhul avaldama pakkumuste kvaliteedi hindamise kriteeriume ega nende suhtelisi osakaale hankedokumentides.

21. Hankedokumentide p 12.2 järgi pidi kaebaja hindama pakkumusi „lähtuvalt nende maksumusest, hinna ja kvaliteedi suhtest“ ning tunnistama edukaks „parima hinna ja kvaliteedi suhtega pakkumuse“. Hankedokumentid ei näinud ette sisulisi kriteeriume pakkumuste kvaliteedi mõõtmiseks, kuid hankedokumentide p 12.3 järgi võis hankija vajaduse korral parima hinna ja kvaliteedi suhte väljaselgitamiseks pidada pakkujatega täiendavaid läbirääkimisi.

22. Kolleegium nõustub kohtutega, et RHS v.r § 50 lg-te 1 ja 2 kohaselt pidid pakkumuste hindamise kriteeriumid ja nende suhtelised osakaalud sisalduma hanketeates või hankedokumentides. Kui hankeleping sõlmitakse majanduslikult soodsaima pakkumuse alusel, pidid RHS v.r § 31 lg 4 järgi hankedokumentides olema kirjas objektiivset hindamist võimaldavad kriteeriumid, sh kvaliteet.

RHS v.r § 18² lg 4 järgi ei olnud aga RHS v.r § 31 lg 4 ja § 50 lg-d 1 ja 2 hankijale kohustuslikud lihthankes. RHS v.r § 18² lg 4 esimese lause järgi võis hankija lihthanke korraldamiseks kehtestada lihthanke dokumendi, lähtudes hankelepingu esemeks olevatest asjadest, teenustest või ehitustöödest. Lihthanke dokumenti koostades pidi hankija lähtuma RHS v.r §-s 24, § 31 lg-tes 2–5 ja 8, §-des 32 ja 33, § 38 lg-tes 1–3¹ ja 5, §-des 39–41, §-des 47–50 sätestatust „või mõnest neist“. Seega oli kõnealuste sätete kohaldamine lihthankes fakultatiivne.

23. Ka läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtte (RHS v.r § 3 lg 2) ei tähenda lihthankes tingimata kohustust määrata pakkumuse kvaliteedi hindamise täpsemad kriteeriumid varem kindlaks. Lihthankeid iseloomustab paindlikkus, minimaalsed menetlusreeglid ja võimalus pidada läbirääkimisi. Riigihanke üldpõhimõtteid ei ole lihthankes põhjust sisustada sama rangelt kui hankemenetluses üldjuhul kehtivad reeglid (vrd seoses ideekonkurssidega kolleegiumi otsus asjas nr 3-3-1-51-16, p 17.2). Vastasel korral muutuks hankemenetluse normide kohaldamisala piiramine lihthanke puhul sisutuks. Huvitatud isikute õiguste ja avaliku huvi riive saab konkreetsetes lihthankes avalduda pigem vähese intensiivsusega. Ülepingutatud nõuded kvaliteedi hindamisel kallutaks hankijaid liialt eelistama odavaimat pakkumust. See omakorda ei oleks kooskõlas muude riigihanke üldpõhimõtetega, iseäranis parima hinna ja kvaliteedi põhimõttega (RHS v.r § 3 p 1).

24. Euroopa Kohus pole oma praktikas isegi ülalpool rahvusvahelist piirmäära nõudnud hindamismeetodite ammendavat kindlaksmääramist (otsus asjas nr C-6/15: Dimarso). Lihthanke eripära arvestades on nende puhul liikmesriikidel võimalik näha ette veelgi suurem paindlikkus.

25. Riigihanke korraldamise üldpõhimõtted nõuavad kvaliteedi hindamise kriteeriumide ja nende suhteliste osakaalude eelnevat kindlaksmääramist ja avaldamist lihthankes vähemalt siis, kui hankija hilisemate selgitustega ei ole konkreetset juhul võimalik läbipaistvust ja kontrollitavust vajalikul määral tagada või kui ilma eelnevate kriteeriumideta ei ole välistatud pakkujate ebavõrdne kohtlemine. Oluliseks võib seejuures osutada ka lihthanke eseme määratlus.

Kuna kaebaja pidas pakkumusi kvaliteedilt võrdväärseks ning pakkujad sellele vastuväiteid ei esitanud, polnud kaebajal vaja kvaliteedi hindamist põhjendada. Kolleegium nõustub ringkonnakohtuga, et miski ei viita praegusel juhul sellele, et kaebaja tegevus oleks olnud suunatud kindla pakuja eelistamisele. Hankija peab aga arvestama, et hindamiskriteeriumide ja nende osakaalude eelneva kindlaks määramata jätmisega võib kaasneda risk, et hiljem ei pruugi hankemenetlus näida läbipaistev. Praegusel juhul aga ei tekkinud tegelikku läbipaistvuse probleemi. Vastustaja arutlused kriteeriumide kindlaks määramata jätmise tagajärgede üle on üksnes

teoreetilised. Seepärast ei ole praegusel juhul asjaolusid, mille tõttu saaks kaebaja lihthanke tingimusi pidada läbipaistvuse põhimõtte rikkumiseks.

26. Kolleegium nõustub ringkonnakohtuga, et vastustaja hinnang kaebaja tegevusele jääks ebaproportsionaalselt rangeks isegi siis, kui nõustuda hankereeglite rikkumise väitega, ega korda sellekohaseid põhjendusi. Vastuseks kassatsioonkaebuse sellekohastele väidetele märgib kolleegium, et lihthanke kontekstis ei anna riigihankeõiguse eesmärgid ja põhimõtted alust tuletada nii suurt vajadust hankijat sanktsioneerida, nagu seda näeb vastustaja.

III

27. Kuludokumente pole menetlusosalised kassatsiooniastmes esitanud. Seetõttu jäävad kassatsiooniastme menetluskulud poolte endi kanda (HKMS § 109 lg 1).

(allkirjastatud digitaalselt)